

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

„Cerkveni glasbenik“ izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opravištvo sta v Alojznicí.

Gregorijanski koral.

(Dalje.)

Še težje je pevanje tako zvanih jubilacij v koralu. Spevi so to na brezglašen zlog, melodični naglasi, izvirajoči iz navdušenega sercá, ki se je v pomen besedi vtopilo. Primerjati so vinski terti, ki se krog debela ovija. V jubilacijah so note s čertami ■ tako rekoč okostje, ter imajo glavni naglas, druge krajše pa se krog teh ovijajo. Cel koral se da primerjati arhitekturi. Dolge note so namreč stebri, ki mogočno kvišku kipé, krajše note pa so arabeske, ki se ljubko krog stebrov ovijajo, in enoličnost preženó. Zatoraj smemo note najmanj v jubilacijah meriti, ampak pomniti je, da je najviša nota tako rekoč kraljica družih. Do nje se pospenjamo z raztočim in sekajočim glasom, vernemo se pa mirno pojemajoč, enako našemu *de crescendo*. Za zgled zadnji alleluja velikonočnega speva „Regina coeli“:

ali „Deo gratias“ in festis solemnibus et duplicibus.

Da se koral lepo, umetno poje, treba pomniti in izvrševati pravila, ki so dane za umetno petje sploh. O teh je bilo že govoreno v teh listih, zatoraj rečemo le to: Koralist naj pazi,

1) da ima vedno dovolj sape v persih, kajti od nje je odvisna moč glasú. Stoji naj po konci, nikamor naj se ne naslanja, zlasti glava mora imeti nepri-siljeno lego. *)

2) Naj bi se pač varovali duhovniki previsoke intonacije. Zlasti med mlajšimi velja visok glas bolj za prazničnost. Ne zanikujemo tega, a previsok glas, vpitje, ukanje nikakor ne pospešuje prazničnosti, ampak stori, da se ljudje spogledujejo, zlasti konec evangelija ali prefacije, ko je gospodu že žal, da je previsoko intoniral, ter komaj pričakuje konca. Drugi pa imajo zopet navado tako nizko peti, da so rezponzoriji skoro nemogoči. Odložimo

*) Mnogi duhovniki so kratkovidni; mašna knjiga jim leži na blazini, sključeni pojó, kar škoduje glasu in persim. Že iz tega ozira dajemo prednost pultom, katerim so nekteri tako zelo protivni. Pult se ne vmaže, je vstrajen in lega knjige na njem vstreza očesu.

torej ekstreme, ter pojmo sè srednjim, krepkim glasom, v katerem bi se upali spevati tudi daljši spev.

3) Ust preveč ne odpirajmo, da glas ne oslabi, pa tudi jih preveč ne stiskajmo, da bi glasu bila le pot skozi zobe. Zoperen je tudi tako zvani glas „skozi nos“, ki pa prav za prav nastane, če se mu pot skozi nos zapre. Dober prijatelj nas bo opozoril na take napake.

4) Nič ni v koralu zopernejega, kot napačni portamento, to je javkanje od enega intervala do drugega. To je babje, ter najmanj pristuje resnobi koralnega petja.

5) Kadar je praznik, duhovnik skoraj mora peti, je li disponiran, ali ne. Nekateri, kadar so zjutraj hripavi, kašljajo, pljujejo, prav glasno pojó, češ, se bo že vdalo, pa se ne vdá. V takem primerljeji naj se res poje, skalo, ali kaj drugega, a prav tiho, *pianissimo*; s tem se pride polagoma zopet do glasú.

Latinski jezik, bogat samoglasnikov, je prav pripraven za petje. Vsak koralist naj si tedaj prizadeva samoglasnike jasno izgovarjati, soglasnike pa ostro; tem ostreje, čem večja je cerkev, ker se glas in govor v velikem prostoru pozgubita. Nikdo naj ne pravi, da je vse jedno, ako se dobro artikulira, ali ne. Taka izjava bi delala nečast liturgičnemu jeziku in s tem liturgičnemu djanju; pa tudi priprost človek lahko loči čisto izrekovanje od slabega. — O nekaterih napakah v govoru je bilo že pisano v 7. listu „Glasbenika“ pret. leta, ter bode še pozneje pri praktičnem razpravljanji.

II.

Cerkveni toni *) so gotovo zanimiva študija za vsacega pevca, potrebna za koralista. To bode razvidno konci te točke. Sv. Ambrozij (roj. 333) je prvi v katoliški cerkvi nastavil štiri tone: d-d, e-e, f-f, g-g. V teh je skladal antifone in himne, izmed katerih so še dandanes v rabi: *Splendor paternae gloriae* in *O lux beata Trinitas*. Ambrozijanska himna ali *Te deum* po melodiji gotovo ni od njega, ker je 3. in 4. tona, kateri slednji, plagalen, takrat še ni bil v navadi. Tem štirim avtentičnim (izvirnim) dodal je papež Gregor Veliki še štiri nove plagalne tone. Stari so si skalo razdelili na dva dela; prvi del je obsegal pet glasov, kvinto, drugi pa štiri glase, kvarto. N. pr. $\overset{\text{kvinta}}{\text{d e f g a}} \overset{\text{kvarta}}{\text{h c d}}$. To gorenjo kvarto tedaj je Gregor prenesel, ter jo postavil pred temeljne glasove (Grundtöne) štirih Ambrozijevih tonov, tako da se je plagalen ton od temeljnega glasú navzgor razprostiral do kvinte, navzdolj pa do kvarte. Plagalen ton ima potem tako obliko: $\overset{\text{kvarta}}{\text{a h c d}} \overset{\text{kvinta}}{\text{e f g a}}$, giblje se med a-a, končati pa mora z **d**, med tem, ko se avtentičen giblje med **d**-d, ter tudi konča z **d**. — Sledé vsi avtentični in plagalni toni tabelarno postavljeni:

1. ton, doriški **)	d e f g a h c d	avtentičen,
2. „ hipodoriški	a h c d e f g a	plagalen,
3. „ frigiški	e f g a h c d e	avtentičen,
4. „ hipofrigiški	h c d e f g a h	plagalen,

*) Besedo ton bomo jemali za „Kirchentonart“, glas za „Stimme“.

***) Ta gerška imena jim je dal Glarean, profesor v Freiburgu († 1563).

5. ton, lidiški	f g a h c d e f	avtentičen,
6. " hipodoliški	c d e f g a h c	plagalen,
7. " miksolidiški	g a h c d e f g	avtentičen,
8. " hipomiksolidiški	d e f g a h c d	plagalen.

Dobili smo sedaj osem tonov (Modi), in sicer so 1. 3. 5. 7. avtentični, 2. 4. 6. 8. plagalni. Teoretične knjige pa govoré o 12, celó o 14 tonih. Kaj je s tem? Štirinajst tonov dobimo, ako skale izpeljemo še iz a, h in c.

9. ton, eoliški	a h c d e f g a . . .	avtentičen,
10. " hipoeoliški	e f g a h c d e	plagalen,
(11. " hipereoliški	h *) c d e f g a h . . .	avtentičen,)
(12. " hiperfrigiški	f g a h c d e f	plagalen,)
13. (11.) " joniški	c d e f g a h c . . .	avtentičen,
14. (12.) " hipojoniški	g a h c d e f g	plagalen.

Vendar h-skala ni prišla nikdar do prave veljave, ker zaradi zmanjšane kvinte h-f ne dopušča harmonične razdelitve oktave, in pa ker se v njej nahaja zvečšana kvarta f-h, tako zvani tritonus (trije celi glasi zapored), ki se radi slaboglasja nikdar ne poje. Tedaj nam ostane le dvanajst tonov. Ako pa slednje štiri prenesemo na 1. 2. 5. in 6. ton, ter v teh rabimo b rotundum (naš hes) mesto quadratum (h), da se namreč lega polglasov spremeni, ostane nam samo osem cerkvenih tonov. Deveti bo potem enak prvemu, deseti drugemu itd., kakor kaže naslednja tabela:

{	1. ton	d e f g a b c d
	9. "	a h c d e f g a
{	2. "	a b c d e f g a
	10. "	e f g a h c d e
{	3. "	. . . . .
	11. "	. . . . .
{	4. "	. . . . .
	12. "	. . . . .
{	5. "	f g a b c d e f
	13. "	c d e f g a h c
{	6. "	c d e f g a b c
	14. "	g a h c d e f g

Ne delajmo si tedaj dalje zmešnjav, ampak recimo: V gregorijanskem koralu rabimo le osem tonov, drugi se nahajajo samo transponirani (prestavljjeni); le nekatere izdaje imajo sem ter tje katerega onih tonov v izvirni podobi. (Dalje prih.)

*) Stari ta glas niso imenovali h, ampak b; njihova glasbena abeceda se je glasila: a b c d e f g a, naša: c d e f g a h c. Kadar so imeli v mislih naš hes, rekli so b rotundum () naš h pa so imenovali b quadratum (.

Cerkvena glasba za časa sv. Ambrozija.

(Zgodovinska čertica.)

(Konec.)

Zelo se je povzdignilo cerkveno petje po uvaji „antifon“ v liturgično glasbo. „Cantus antiphonus“ zvalo se je začetkom petje, oskerbovano od dveh zborov, ki sta drug drugemu odgovarjala, drug drugega nadomestovala. Tako petje vpeljal je v zapadno cerkev sv. Ambrozij.*) Vendar te verste antifoniranje ni njegova iznajdba, marveč sprejel ga je posredno iz gerške cerkve.

Kmalu pa je dobila beseda „antifona“ ves drug pomen. Pervi kristijan je običavali so namreč nekatere sentence, ki so osobito ugajale ljubezni do Boga kipčemu njihovemu sercu, ponavljati pred in za vsakim psalmom; to ponavljanje in recitiranje nekaterih do serca posebno segajočih prislovic nazivali so „antifono“; in ta pomen ohranil se je še do današnjega dne v cerkvenem oficiji. Te verste antifone vpeljal je sv. Ambrozij najprvo v svojo milansko stolico. Odtodi razširile so se po vsih zapadnih cerkvah. Tradicija imenuje tudi njega komponista melodij za dotične speve, kar je zelo verjetno. Ali pogosto je tudi melodijo in skoraj brez vsake spremembe sprejel iz vzhodne cerkve, ter udomačil jo na milanskih tleh.

Nov korak, kojega je storila milanska cerkev za časa svojega znamenitega škofa, je vpeljava himnov v dnevni oficij. To zaslugo moramo vsakako pripisati sv. Ambroziju; on sam je zložil mnogo pesni, mnogo jih je prevel iz gerškega, on edini zasejal je himne na zapadni vert katoliške cerkve.

Melodije spevov iz te dobe preiskavali so strokovnjaki že zelo, ali do pravega rezultata, ki bi jih vsestransko zadovoljil ne mogó dospeti. V najpervih časih kerščanstva bilo je petje samo recitovanje besed v nekoliko bolj slovesnem tonu; modulacije bilo je v onem prav malo, ali čisto nič. Ambrozij pa je upeljal bolj melodično cerkveno petje z ritmičnim naglasom.**)

K temu navajale so ga umetno-metrično zložene pesni tedanje dobe; ritem toraj je glavni steber, na kojega se melodije one dobe naslanjajo. In vendar so ti priprosto-melodijozni spevi navduševali pobožna serca vernih pri službi božji. Priča temu nam je veliki cerkveni učenik sv. Avguštin sam, ki v svojih „Confessiones“ pripoveduje, kako močno so ga te krasne, pobožne melodije vzbujale k boljšemu življenju. Ni toraj čudno, da so se tudi Rimljanje hlastno poprijeli novega milanskega petja. Da je bilo to petje tudi resnično vredno vzbujati vernike k pobožnosti, tega porok nam je Guidon iz Arezze, ki imenuje ambrozijansko petje: „cantus perdulcis“; on terdi, da so bile posamne melodije sestavljene iz mnogo enakih delov, ki se drug z drugim zlagajo, „et similitudinem dissimilem faciunt“. Tudi drugi pisatelji one dobe smatrajo ambrozijansko petje kot mило in prijetno.

*) Tako govori tradicija, a gotovosti o tem nimamo. Iz Antijohije razširilo se je antifoniranje v Konstantinopol, kjer ga je uredil sv. Krizostom okoli l. 398. Od tam presadil ga je sv. Hilarij iz Poitiers-a v svojo stolico. Se je li to petje razširilo pozneje iz Francoskega naravnost v Rim, ali pa stoprav čez Milan — to je o čemur zgodovinarji po pravici dvomijo.

**) Kornmüller. Lexicon der kirchlichen Tonkunst, pod naslovom: Ambrosius.

Dalje pripisujejo sv. Ambroziju tudi ono krasno, da ne rečem majestetično pesen: „Te Deum laudamus“. Besede datirajo se navadno pač iz njegove dobe, nekteri tudi terdó, da jih je on zložil, melodija pa sega v poznejše čase, v dobo resnega, slovesnega, veličastnega gregorijanskega koralá.

Krılan.

Kak vpliv ima cerkvena glasba — dobra in slaba — na verno ljudstvo?

Namen cerkvene glasbe je pred vsem povelečevanje božje, potem pa spodbuja vernega ljudstva. Pervi namen je nedvojbeno mnogo imenitniši od družega, à tudi drugi je zelo važen in imeniten. Ta dva namena svete glasbe se sicer drug od družega strogo ločiti ne dasta, kajti kar Boga v resnici slavi in službo Božjo povzdiguje, mora že *eo ipso* tudi verni ljud spodbujati; à hočemo se tu vendar le zlasti na drugi namen cerkvene glasbe ozirati.

Glasba cerkvena — *musica sacra* — ima nálog verno ljudstvo spodbujati, to je: vzbujati mu ima v sercu blage, svete in vzvišene misli in čutila, povzdigovati mu duha nad vsəkdanjost, nad zgolj vidno, človeško in pozemeljsko k nevidnim, nebeškim, božjim rečem. Vera, upanje, udanost, ljubezen, hvaležnost, izveličanski strah, živo kesanje, sveto, čisto veselje, hrepenenje po nebesih — to so čutila, ki jih ima sveta glasba vernikom v duši buditi ter jim tako serca ganiti, blažiti, boljšati in posvečevati. V tem smislu piše sv. Izidor Seviljski: „V cerkvi se ima peti, da se s prijetnim petjem otajajo serca onim, katerih beseda ne gane“. Zbor Tolentinski (1566) pa pravi: „Kar se v cerkvi v božjo čast prepeva, poje naj se takó, da se s tem ljudstvu razum, kolikor mogoče, naobrazuje, ter z milimi glasi pobožnosti in bogoudanosti pobožnim poslušavcem serca za službo Božjo in hrepenenje po nebesih vnemajo“. To tedaj je nálog, ki ga ima cerkvena glasba vernemu občinstvu nasproti: biti mu ima ona ognjišče, kjer se njegovo serce ogreva in vnema za vse lepo, vzvišeno in sveto, biti mu ima lestvica, po kateri se njegov duh povzdiguje iz mračnih zemeljskih nižav v jasne nebeške višave, kjer se njegovemu duhovnemu očesu odkriva tajnost in lepota telesnim očem nevidnih nebeških reči. Ta vzvišeni nálog ima cerkvena glasba reševati, ta imenitni namen dosegati: ako bi tega ne storila, misliti bi morali, da to ali prava glasba v duhu in smislu cerkvenem ni, ali pa da je vernemu národu sercé že tako odrevenelo, duh mu v posvetno se tako zazibal, ali pa čut in okus takó se okerhal in pokvaril, da vzvišena cerkvena glasba, ki se je pod vplivom sv. Duha samega v naročji sv. cerkve razvila, na vernike več prav vplivati ne zamore. Res je sicer, da je s cerkveno glasbo blizo takó, kakor z milostjo; kakor ta vedno svojo nadnatorno moč v sebi hrani ter neprenehoma na človeška serca deluje, à vendar nekaterih oterpnélih serc ogreti ne more, tako tudi cerkvena glasba nima do vsacega vernika enacega vpliva, do nekaterega morebiti skoraj nobenega. Toda to so le izjeme, in vkljub temu ostane le neoveržena resnica, da prava cerkvena glasba, kakor se je v cerkvi razvila in jo cerkev zahteva, ima v sebi ono čudotvorno moč, da verna serca blaži in boljša, jih k nebeškim

mislim in željam povzdiga ter s svetimi sklepi napolnuje, ali z eno besedo: verno ljudstvo v resnici k pobožnosti napeljuje in spodbuja.

Da je to gola istina, je pač vsakemu že iz lastne skušnje znano. Kdo ni bil n. pr. ganjen, ako je čul pobožno petje psalmov v cerkvi, ki je pri vsej svoji priprostosti in neumetnosti vendar tako ginljivo in veličastno? Koga niso še ganila očitavanja (improperia) na veliki petek, koga ni do mozga pretresel in v prah poderl Palestrinin „miserere?“ Komu se ni serce nikoli še topilo, ko je slišal peti „Exultet jam angelica turba coelorum“ na veliko saboto, ali pa nedosegljivo lepe melodije „predglasja“ ter „Oče naša“ pri peti maši? O kako lepo, ginljivo, vzvišeno in veličastno je liturgično petje cerkveno, naj si je tudi na videz še tako priprosto in neumetno? Saj je ravno ta priprostost, ki je vsega občudovanja vredna, v njej tiči največja moč in neposnemljiva krasota, iz nje nam veje nasproti višji duh, oni Duh božji, ki cerkev svojpot navdihuje in oživlja. Pa ne le petje, ki ga je cerkev neposredno v liturgijo sprejela, marveč vsa cerkvena glasba sploh, katero preveja pravi duh cerkveni, je ginljiva in spodbudna ter ima preblagodejen vpliv na verna serca; to pa v tistej meri, kakor se je bolj ali manj globoko zatopila v tajnosti sv. vere ter v duh cerkvenega življenja, od kodar je in ima vsigdar cerkvena glasba jemati svoje motive.

(Dalje prihodajšč.)

D o p i s i.

V Žalini, 13. febr. — Dovolite mi nekatere opombe zastran cecilijansko-cerkvenega petja: Tudi v skriti, tihi Žalini proderla je cecilijansko-cerkveno-pevska ideja; tudi pri nas smo začeli vpeljovati cerkveno petje po cerkvenih določilih, seveda še le z majhnim vspehom, pa začetek je vendar storjen in k daljnemu razvijanju bo pripomogla dobra volja in prizadevanje gosp. organista in za pravo cerkveno petje vnetih pevk, pa Božji blagoslov. — Moja malenkost stori in bo storila tudi v prihodnje kolikor je v njeni moči. — Velike težave so bile 58 let starega gosp. organista napraviti do tega važnega koraka, kajti gora težav in zaprek zdela se mu je neprekoračljiva; toda z vnemanjem, oserčevanjem in vsestransko podporo od moje strani je vendar predert kitajski zid in pevsko kerdelce se pomika serčno v obljubljeno deželo cerkveno-pevskega duha. — Naučili smo se kolikor mogoče po notah in pele so pevke pervikrat v cecilijansko-pevskem zmislu pri sv. maši na sv. 3 kraljev praznik 1879. leta (ob 10.): Rampis Missa s. Cuniberti; offertorium po napevu: Detetu Jezusu; responsoria soglasno z orgljami kakor so v „Cerkvenem glasbeniku“. Za drugo so bile moči še preslabe, pa bo upanje če dalje bolje. Responsoria so se v cerkvenem zlogu začele peti že na sv. večer, vse jih je pazno poslušalo in od tlej se vedno tako pojejo, tudi „Deo gratias“ po Witt-ovem harmonizovanji z orgljami. Offertorium se je pel že tudi na sv. večer, na Božič ob 10. in na sv. Štefana dan po napevih: Skuhersky Motetta. Kolikor mi je znano, ljudstvu sicer se ni dopadala maša, zlasti ne zavoljo nenavadno dolzega „Credo-a“; pa to nedopadajenje izvira nekaj iz popačenega okusa, nekaj pa iz dosedanje razvade, da se je „Gloria“ in „Credo“ vedno le okrajšano pelo. Vzrok vtegne tudi v tem biti, ker izpeljava ni bila izvrstna, kar je pri slabih pevskih močeh nemogoče; še to je bila velika težava, pevke, ki not ne poznajo, naučiti speve postavljene v nenavadnem zlogu nasprotujočem navadnemu pevskeemu sluhu. — Velika opovira vpeljava cecilijansko-cerkvenega petja je tudi needinost po duhovnijah in tedaj odgovor: „Zakaj pa je tu in tam v bližnjih, večih in imenitnijah (dekanijskih, mestnih) farah prav in dobro; zakaj je bilo doslej prav? vsaj so dosedanje pesmi tudi škofje poterjevali“. Poduk pri tem malo ali nič ne izda, ker vedno se ugovarja: zakaj pa ni povsod tako, ako bi bilo tako potrebno, bi morali škof zapovedati, naj se povsod tako poje. Zato mislim jaz, da edi-

nosti je pred vsem drugim potreba, in ne da bi hotel segati v modrostno vladanje preč. škofijstva, izrečem le svoje osebno mnenje, da bi splošni poduk v pastirskem listu in vesoljni ukaz do vsih župnijstev h kolikormogoči vpeljavi cecilijanskega petja po vsi naši škofiji najbolj pripomogel k splošni reformi; gotovo da bi se potem tudi bolj namnožilo število udov cecilijanskega društva in naročnikov „Cerkvenega glasbenika“. Zmožni organisti bi se morali precej poprijeti pravega cerkvenega petja, ne pa še dalje ljudstva po glediško zabavati; nezmožni pa bi se ali s zmožnimi iz pevske šole prihajajočim nadomestili, ali bi se vsaj dali za nekoliko časa v poduk v orgljarsko šolo. K vdomačenju cecilijanskega petja pa bi veliko pripomogle izvrstna prepevanja Cecilijancev po raznih duhovnijah. Tako prepevanje pevskega zborčka odličnih Cecilijancev si želim tudi jaz v svoji duhovnji kedaj imeti in tako ljudstvu okus olikovati ter mu ljubezen in spoštovanje do pravega cerkvenega petja obujati, ob enem pa tudi pobožnega duha oživljevati. — Hvaležen Vam bom, ako mi bote v to sverho pripomogli. Moja misel je, da bi se dalo tudi pri duhovskih duhovnih vajah v cecilijanski namen kaj storiti; v izobraženje duhovščine in obstoječih organistov pa bi enaka predavanja za kratek čas, kakor lanska v Beču, veliko pripomogla. *G. J.*

Iz Šebrelj na Gorlškem. Da boste videli, da se je tudi po našem Tominskem hribovji začelo gibati v smislu cecilijanskem t. j. cerkvenem, — sem pridal prepis pravil „Okrajnega cecilijinega društva za cerkljanski okraj“, *) — ktero smo mislili ustanoviti in ki bi gotovo že živelo, ako bi nam ne bili odvzeli našega pevovodje v Cirknem, g. kaplana Sedeja, kterega so poslali mil. g. nadškof na Dunaj v Avguštej. —

A pri vsem tem že pojemo maše od Witt-a, Haller-ja in Aiblinger-ja.

Jaz sam sem si ustanovil majhen pevski zbor 12 pevcev, ki že pojejo Bauer-ja I. enoglasno mašo. Od začetka sem učil svoje mlade pevce le po sluhu na gosli; počasi sem med vaje vpletal teoretičen nauk o notah in sedaj jim že precej dobro gre.

Le vnetih in dobrih orglavcev nam je treba. V tem je Vaša orgljarska šola res zlata vredna. To je pravi seminar, ki bo cecilijansko idejo po Slovenskem sejalo in v malo letih vse druge pojme o pravem cerkvenem petju razširil. Škoda, da se pri nas za cerkveno petje le vse premalo stori, oziroma plačuje. — Navadna plača je našim orgljavcem letnih 25 — 70 gl. Za te borne solde gotovo ne dobimo učenega organista. — Treba tedaj orgljavcem boljše plačo poskerbeti; pa tudi muzikalij pridno nakupovati, saj so tako po ceni, da se ne splača več prepisavati jih. — Zlasti pak bi nobena cerkev „Cerkv. glasbenika“ ne smela pogrešati; 2 forinta bi menda že vterpela! — Posled bodo popraševali po starih letnikih „Cerkv. glasb.“, a še za dva-, trikrat po 2 for. jih ne bo dobiti, kakor se prejšnji letniki „Fliegende Blätter“ drago plačujejo in vnovič ponatiskujejo. —

Kar je Vaš štajarski gosp. dopisnik vkrenil, temu jaz iz serca priterdim: za prospeh cerkvenega petja v cecilijanskem duhu je treba: 1. vnetega duhovnega pastirja, 2. pevske šole in 3. nekoliko letnih žertev iz cerkvene blagajnice.

Kaj goreč duhovnik in vnet organist premoreta, nam je priča moja sosednja duhovnija Jagerše, kjer je komaj 250 duš, pa ondotni pevci zraven dveh Hallerjevih — že tudi lepo Foersterjevo Cecilijino mašo verlo pojejo. — Še nekaj!

Če bi Vam gosp. vrednik še kdo sleparenje očital, prosim Vas, na dan ž njim! — bi mu malo posvetili. — Take idijote z rokovicami gladiti, ne gre. Nasprotje med cerkv. glasbo zadnjega časa in težnjami cecilijanskimi bo zmiraj bolj očitno; bolje da se ta borba prej dokonča, nego pozneje.

Komur je pa naša cerkvena muzika predolgočasna in načela naša preostra, temu rečem na vsa usta, da ravno ljublj. Cecilijino društvo še prepohlevno postopa. *A. H.*

Iz Dunaja. — Prelepa Vam hvala za „Cerkv. glasbenik“, ki ste mi ga poslali. Srečnega se štejem, ker vem, da se strinja Vaše delovanje z našimi nameni. V kratkem času ste veliko storili in vsakako ste s tem na boljsem memo nas, da imate mil. knezoškofa na svoji strani. Pri nas je drugače. Pa ne bilo bi tako, ako bi ne bilo podpihovalcev in nasprotnikov, ki vplivajo zoper cecilijansko reč na najvišem kraju (kjer pa jaz osebno

*) Ta pravila priobčimo, kadar spregovorimo o potrebi „okrajnih cec. društev“. Vredn.

nahajam veliko prijaznosti). Toraj ne morem delati, kakor bi rad! Energijo sklepati z oziri, previdnostjo in prizanašanjem — je pač težavna reč. Prav iz serca Vam čestitam k vodstvu in snovi Vašega lista. S pomočjo českega jezika mi je mogoče razumevati ga; reči moram, da ga rad prebiram in da me „Cerkv. glasbenik“ jako zanima. Nameravam, prihodnje poletje tu na Dunaji napraviti cecilijansko svečanost s produkcijo, ter upam, da se tadaj vidimo.

Prof. J. Böhm.

Naše priloge.

Responsorij po št. 5. se peje, kakor stoji v prilogi „Cerkv. glasbenik“ 1878. št. 8, a. Motet za veliko noč „Haec dies“ (št. 6) pejejo lahko tudi alt, tenor in dva basa; se vé, da po potrebi ali zmožnosti više kot je tù postavljen.

Sledeči 4 himni za praznik sv. Rešnjega Telesa so zloženi nalašč za procesije tega dne; rabijo se pa tudi, kakor sploh evarhistične pesmi pri sv. maši po povzdigovanji ali pri izpostavljenji sv. Rešnj. Telesa; tudi slovenski tekst „Praznika svetega“ i. t. d. se dá lahko podstaviti.

Razne reči.

— Leta 1876. je sl. škofijstvo dekanijским konferencam predložilo vprašanje: Je-li želéti dijecezanske pesmarice? Na to vprašanje odgovorile so konference enoglasno, da take pesmarice je silno potreba, kajti le tako se bo iz cerkvene glasbe izločilo, kar je nedostojnega, dosegla se bo toliko potrebna edinost, povzdignilo se cerkveno petje, zgladil se pot splošnemu ljudskemu petju v cerkvi, podalo se orgljavcem potrebno vodilo, in storilo župnikom tudi nemuzikaličnim mogoče, cerkveno glasbo, spadajočo k liturgiji, nadzorovati. — Izdaja te pesmarice izročila se je odboru Cecilijinega društva. Zborovalo se je v ta namen in odločil dvojni odsek: eden za vredovanje glasbinega dela, drugi za vredovanje teksta. V ta dvojni odsek je bilo do sedaj voljenih 24 članov iz raznih krajev. Izdali se bote dve knjigi: priročna knjiga dvoglasno za pevce in ljudi sploh, pa večja knjiga čtetroglasno s pred- in poigro za organiste. Te dni nam je došlo od merodajne strani pismo, v katerem se nam obeta, da slavno društvo sv. Mohorja hoče skerbeti za izdajo priročne knjige pesmariške, da bode tako hitreje in ceneje prišla med ljudi. Ker se pa v pesmarico ne bodo sprejele le pesmi že natisnjene, temuž tudi take, ki se nahajajo samo med ljudstvom in so že skoraj pozabljene, prosimo v imenu pesmaričnega odbora vse prijatelje cerkvenega in narodnega petja, naj zapisujejo melodije — t. j. le I. glas — in tekst tacih starih pesmi, ter naj jih pošljejo odboru. Gotovo se bode našel med tem narodnim blagom marsikak biser, čegar izguba bi bila obžalovanja vredna.

— Gosp. A. Foerster-jeve cerkvene skladbe: „Missa in hon. sanctae Caeciliae“ op. 15., „Te Deum laudamus“ op. 18., „4 Tantum ergo“ in „3 Ecce sacerdos magnus“ op. 16., bile so recenzovane ter so se sprejele v cecilijanski društveni zapisnik cerkvenih glasbenih del (Caecilien-Vereins-Catalog kirchenmusikalischer Werke). Presojevaltji so bili: Witt, Kothe, Mettenleiter. O maši sv. Cecilije pravi Mettenleiter: „Ta maša je do cela priprosta, pri tem pak vseskozi vredna in plemenita, tudi se ozir obsega glasov stavijo jako zmerne zahteve. Cerkvenim korom, ki želijo lahkih kompozicij, bode s tem delom gotovo zelo vstreženo“. O „Te Deum laudamus“ pravi Kothe: „Na sebi težavna naloga gledé dolzega teksta se je spretno ter vspešno rešila s porabo „Falso bordone“. Manjšim korom priporočati“. O ostalih pesmih dé zopet Kothe, da so vse priporočanja vredne izvzemši prvega Tantum ergo, ki preveč spominja na posvetno pesem. Vredništvo opomni tukaj le to, da prav ta Tantum ergo je tak, kakoršni so pri nas doslej sploh še zelo priljubljeni.

— P. Angelik Hribar hoče v kratkem izdati nekaj postnih in velikonočnih pesmi, s katerimi bo našim korom za post in veliko noč gotovo močno ustrezno.

Oglasnik.

Lahke dobre skladbe „Requiem-a“ za 4 razne glase z orgljami so:

A. D. Schenk. „Nr. I. D-moll in Nr. II. A-moll“. (J. Gross v Innsbruck-u.) Cena 80 kr.
J. Obersteiner. F-dur. (Boessenecker v Ratisboni.) Cena 48 kr.

Pridana je listu 3. števil. prilog.

Odgovorni vrednik lista Janex Gnjezda. — Odgovorni vrednik muzik. priloge Anton Foerster.
 Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.